

zpravodaj města blanska

Otevřená listovní zásilka

Poštovné úvěrováno

ROZVOJE VYZNAMENÁNÍ MĚSTA O VÝSTAVBU

65 LET stálého biografu v Blansku

Mimořádné vydání Zpravodaje města Blanska

Vážení občané,

v roce 1986 si připomínáme 65leté výročí revolučních bojů Komunistické strany Československa na vítězné cestě k socialismu.

V tomto jubilejním roce si v Blansku připomínáme ještě jedno 65leté výročí otevření prvního stálého biografu.

Dostává se Vám do rukou v pořadí již 8. mimořádný Zpravodaj města Blanska. Autor v něm přibližuje období od prvních průkopníků kinematografu až po současnost.

Je samozřejmé, že kino jako prostředek masového působení sehrávalo úlohu poznávací a uvědomovací, kdy české filmy byly nositeli kultury řeči a zvláště za okupace i vlasteneckého citění. Teprve po roce 1945, kdy byla čs. kinematografie znárodněna a zvláště po vítězství pracujícího lidu v Únoru 1948, se kino stává nositelem pokrokových myšlenek a jako kulturní instituce formuje socialistické myšlení člověka.

Za období socialistické výstavby provedl MěstNV za brigádnické pomoci občanů dvě rozsáhlé rekonstrukce, které znamenaly, že dnes 70 mm kino patří k nejmodernějším kulturním stánkům.

Jsme bezprostředně po volbách do zastupitelských sborů. Od letošního roku budeme společnou prací naplňovat přijatý volební program Národní fronty, kterým v podmínkách města realizujeme závěry, přijaté XVII. sjezdem KSČ.

Ve volebním programu má nezastupitelné místo kulturně-výchovná práce s filmovým divákem. Proto přejeme našemu kinu k jeho 65. výročí desítky dobrých filmů, které zaujmou diváka tak, aby našel v kině dobrou zábavu, pohodu a poučení, aby blanenské kino bylo tím místem, které vytvoří chvíli napětí a čekání, jiskřičku nedočkavosti mezi sedadly a bílou plochou před očima.

Blansko, červen 1986

RSDr. Jaromír K o c m a n
místopředseda MěstNV

Slovo na úvod

Byl mrazivý pátek 7. února, kdy nás rozhlasová hlasatelka požádala: „Porovnejte si s námi přesný čas. Je sedmnáct hodin 30 minut.“

V té chvíli zazněly první tóny blanenské znělky od kotvrdovického rodáka, hudebního skladatele Zdeňka Zouhara, aby uvedly slavnostní okamžiky zahájení, v pořadí již 7. Filmového festivalu pracujících — Zima '86.

A stříbrné plátno se rozzářilo stejně přitažlivě, jako čtverec bílé látky napnutý na stěně Indického salónku v Grand-Café uprostřed kruté zimy roku 1895 na pařížském bulváru Kapucínů, kdy byl kinematograf vynalezen.

Ve filmovém štábu nás napadla myšlenka, že blanenští občané vědí, jak dnes vypadá 70 mm kino Blansko, ale vědí občané, jak toto kino začínalo před 65 lety, kdy Blansko mělo necelých 3,5 tisíce obyvatel?

Proto vám chci vyprávět o prvních průkopnických kinematografie v Blansku, kteří se snažili zpřístupnit umění „jednoho dne“, zachycené na celuloidovém pásku širokým vrstvám obyvatelstva a také se ohlédnout nad úslou cestou od prvního Bia válečných invalidů a podívat se na 70 mm kino Blansko očima současníka.

Léta prvních začátků

Eskamotér a kouzelník Dismas Šlambor, zvaný Viktor Ponrepo, otevřel po několikaletém putování po Čechách 15. září 1907 první pražské stálé kino v domě U modré štiky v Karlově ulici na Starém Městě.

V roce 1910 měla Praha již 18 kin. Brno jich mělo šest a rovněž v menších městech byla zakládána stálá kina, zatímco po venkově jezdilo mnoho putovních kinematografů.

Ostrá konkurence nutila majitele kinematografií promítat takové filmy, o kterých předpokládali, že vzbudí maximální zájem obecnosti. Často to byly filmy hovící špatnému vkusu převážné části málo vzdělaného publika.

Koncem roku 1910 se rozpoutala silná bouře odporu kulturních činitelů proti kinematografům. Jejím výsledkem bylo zostření cenzury a zvýšení daní. Majitelé kin, aby se mohli lépe bránit a současně se osvobodili od závislosti na Vídni, založili v roce 1912 „Spolek českých majitelů kinematografů v Království Českém“. Až do tohoto roku podléhaly kinematografy dvorskému dekretu z 6. ledna 1836, jímž byly zařazeny mezi atrakce, pořádané kočujícími skupinami herců, provozovatelů, eskamotérů a provozovatelů jiných podívaných všeho druhu.

Dne 18. září 1912 bylo vydáno nařízení ministerstva vnitra č. 191 o pořádání veřejných představení kinematografických. Toto nařízení platilo

až do nacistické okupace. Vázalo kinematografickou činnost na úřední jedno — tříletou licenci a stanovilo přísné podmínky pro její udělení.

Ale přes všechny překážky a omezení se síť českých kin postupně rozvíjela.

Také obec města Blanska dne 22. prosince 1913 žádá o udělení koncese kinematografické:

„Veleslavné c. k. mistodržitelství!

Obec města Blanska dovoluje si podati na c. k. moravské mistodržitelství žádost za udělení koncese ku provozování kinematografických představení v sále hotelu pana F. Placáka č. p. 40 v Blansku.

Žádost tu podporuje následujícími důvody:

1. Jak známo, ucházeli se o koncesi kinematografickou v Blansku

- a) Družstvo pro stavbu tělocvičny pro tělovýchovnou jednotu Sokol v Blansku, která nemohous okamžitě vyhovět podmínkám kladeným, odvolalo svoji žádost, nyní však opětně o koncesi se uchází
- b) Spolek Dělnický dům v Blansku, jehož žádost nepříznivě vyřízena a konečně
- c) Společnost Katolického domu podává touž žádost pro svůj dům.

Jelikož udělením koncese jedné z uvedených žádajících stran vznikla by ve zdejším městě neváživost na stranu druhou, podává obec, která slučuje v sobě všechny strany, sama žádost za udělení této koncese.

2. Provozování tyto představení miní v sále hotelu p. F. Placáka, Rožmítalova ulice č. p. 40.

3. Občanstvo města Blanska pozůstává téměř z 80 % z dělnictva, tedy z třídy nižších a jest z toho jasno, že obec musí věnovat velkou částku peněz na podporu chudých. Miní tedy podnikem tím nejen uhradit položku na vydržování a podporu chudých, ale příjmy ty v tomto směru ještě rozmnožiti.

Výnos podniku případně tím tedy trvale dobročinným účelům.

4. Obec jest ochotna provésti veškeré potřebné adaptace, které by ji eventuálně nařízeny byly a všem daným podmínkám úplně vyhovět.

Na základě těchto podmínek opakuje obec města Blanska svrchu uvedenou žádost a prosí c. k. mistodržitelství za příznivé vyřízení téže.

Starosta města
Karel Ježek, v. r.“

Následně dne 21. ledna 1914 se uskutečnilo komisionální jednání na místě samém. Plány na přestavbu hotelu pana Placáka (později hotel Ježek — dnes restaurace Punkva na Dukelské ul.) byly vypracovány blanenským stavitelem J. Roučkou.

Kino mělo mít podle předložených plánek počet míst takto:

„... 88 míst k sezení a 50 míst ku stání ve velkém sále. 32 míst k sezení na scéně, tudíž 170 míst, z kteroužto číslicí také přípustný, největší počet návštěvníků, souhlasí.“

Licence v sobě obsahovala:

„...předvádění pohledů přírodních a událostí ze života, jakožto i jiné výjevy všeho druhu.“

Dozor nad provozováním „...bude vykonávati městská rada svým policejním referentem“. Rovněž tak bude vždy postaráno o „stálý dozor dobrovolných hasičů.“

Vnější označení podniku mělo nést název:

M Ě S T S K Ě K I N O.

K realizaci však nedošlo, protože místo „ceduli“, které by ohlásily zahájení provozu městského kina, dal císař pán František Josef I. vyvěsit „cedule“ s vyhláškou „Mým národům“ a začala 1. světová válka.

Padlo v ní 80 blanenských občanů a její následky těžce neslo 35 invalidů.

Tito byli sdružení v „Místní družině čs. válečných poškozenců“, jejímž předsedou byl Vojtěch Ševčík.

Na konci 1. světové války se c. k. okresní hejtmanství přípisem číslo 17646 ze dne 29. června 1918 obrací na představenstvo obce v Blansku „...v záležitosti udělení stálé kinematografické licence v sále hotelu Ježek a dotazuje se, zda provozovna může na základě předložených plánů a vyšetřovacího protokolu z komise konané 29. ledna 1914 vcelku býti označena za vyhovující“.

Na tento přípis se odpověď v archívních materiálech nenašla. Snad proto, že přišel 28. říjen 1918, kdy téměř po třistaleté porobě zazářilo

nad naší vlastní slunce svobody, nebo snad proto, že moci se ujala nová republikánská správa. Skutečností je, že tehdejší městská rada se k přípisu nevyjádřila a na celou záležitost se pozapomnělo.

Nezapomnělo však Okresní hejtmanství v Boskovicích, které přípisem ze dne 12. února 1920 adresuje městské radě v Blansku:

„Městská rada se vybízí, aby bezodkladně bylo vyhověno zdejšímu výnosu ze dne 29. června 1918 číslo 17646, týkajícímu se kinematografické licence v sále hotelu Ježek.

Případně budiž sem oznámeno, jak dalece úprava místnosti pokročila.

Podepsán: Okresní hejtman.“

Městská rada dne 1. března 1920 odpisuje:

„Okresní politické správě v Boskovicích!

Oznamujeme tamnímu vyzvání, ze dne 12. února 1920, číslo 3256, že obec zdejší nepřistoupila k nařízeným adaptacím v sále hotelu Ježek k účelům kinematografickým a zřekla se udělení licence kinematografické ve prospěch místní družiny čs. invalidů, která o ni pro Blansko zažádala.“

Za městskou radu v Blansku
starosta Josef Stařecký.

Tentýž den, to je 12. února 1920, adresuje Okresní hejtmanství v Boskovicích ještě jeden dopis městské radě, ve kterém žádá:

„Jelikož slečna Marie Vašíčková, bytem v Brně, Veselá ul. 13 podala žádost o udělení kinematografické licence pro Blansko... atd., žádá se do 7 dnů vyjádření k této žádosti.“

Na tento dopis městská rada, stejně jako na ten předchozí, znovu odpovídá, že již ve své schůzi 25. února 1920 se usnesla a nedoporučuje žádost jmenované kladně vyřídit, protože se o udělení kinolicece uchází zdejší družina čs. invalidů... „kteroužto žádost doporučuje městská rada vřele ku příznivému vyřízení“.

Když jsme probírali archivní materiály, přesvědčili jsme se, že tehdy v únoru 1920 mezi hejtmanstvím v Boskovicích a městskou radou v Blansku byla čilá korespondence. Protože již dne 18. února 1920 je přípisem číslo 3255 adresováno městské radě v Blansku:

Družina válečných invalidů pro Blansko a okolí podala žádost o udělení kinematografické licence pro Blansko.

Městská rada se vybízí, aby ve smyslu § 6 nařízení ministerstva vnitra ze dne 18. září 1912 č. ř. z. 191 se o žádosti vyjádřila a vyjádření s případnými námitkami sem do 8 dnů vrátila.

Okresní hejtman, v. r.“

Na tento v pořadí již třetí přípis bylo konečné a jediné stanovisko: „S doporučením zasláno. Dne 18. března 1920.

Podepsán: František Křenek, městský radní.“

Tímto s konečnou platností byl dán městskou radou doporučující souhlas k udělení licence kinematografické pro Místní družinu čs. válečných poškozců v Blansku.

Když jsme báдали o dalším úředním postupu této žádosti, našli jsme ve spisech okresního archivu pod signaturou G 1920 zápis do obchodního rejstříku:

„Zápis společnosti s ručením omezeným v Blansku.

Znění firmy: Bio válečných invalidů pro Blansko a okolí, společnost s ručením omezeným.

Předmětem podniku je provozování živnosti kinematografické v Blansku s kmenovým kapitálem 20 000 Kčs.

Jako jednatelé společnosti jsou v zápisu uvedeni:

Alexander Dušek — pekař v Blansku a
Bohumil Kužel — slévač v Blansku.“

Pro nás při zkoumání tohoto zápisu byly velmi zajímavé právní poměry společnosti:

- „zastupování oprávnění jsou oba jednatelé společně. Podpis společnosti děje se tak, že ke znění formy kýmoli v napsaném nebo vytištěném oba jednatelé se podepíší vlastnoručně.
 - Společnost má dozorčí radu.
 - Tento zápis se vyhláší na ohlášce o jednom archu“.
- Zemský soud pro civilní záležitosti, oddělení V.

V Brně dne 12. února 1920.

Jan Melzer, v. r.“

[Handwritten signatures and initials over the stamp]

Tak, a máme tu konečně schváleného provozovatele stálého biografu v Blansku. Ale stále není vyřešena otázka, která nás při studování archívních materiálů provokuje: **Kdy a kde se poprvé začalo v Blansku promítat?**

Někteří pamětníci říkají, že již od roku 1920 se promítalo provizorně v hostinci p. Nečase na nám. Svobody nebo také prý v tehdejších katolickém domě na Starém Blansku. Ale to všechno jsou neověřené domněnky. Proto jsme hledali dál v archívních materiálech a našli jsme protokol sepsaný 10. července 1921, kdy městská rada za účasti všech sousedů vytyčila pro společnost stavební čáru na parcele č. 744 v Blansku pro postavení kinematografického divadla.

Již 12. července 1921 Okresní správa politická v Boskovicích uděluje společnosti „Bio válečných invalidů pro Blansko a okolí, k rukám pana Fr. Neumeistera“ povolení ku postavení budovy v Korunní ulici (nyní Hybešova ulice v Blansku), budou-li splněny tyto podmínky.

Těch podmínek bylo na úředním přípise celkem 18. Nechceme je všechny citovat, ale pro dnešního návštěvníka 70 mm kina působí poněkud zvláště znění stavebních podmínek, ze kterých namátkou vyjímám:

- Veškeré dvěře, zřízeny budtéž ku otevírání navenek a musejí býti tak zařízeny, aby jediným pohybem ruky daly se celé otevřítí.
- Kamna určená pro vytápění budtéž, pokud možno, zapuštěna do zdi, jinak chráněna výhřevnými plášti, pevně ku podlaze připevněnými, oproti překocení.
- Pro první pomoc uložena budiž v garderobě domácí skříňka s medikamenty.
- V sále vyvěšeny budtéž zákazy kouření.
- V projekční místnosti budiž umístěn sud s vodou, nejméně o 20 litrech s hasicí konví a impregnovaná deka o rozměru dvou kvadrátích metrů.

Tak to je citace některých stavebních podmínek. Co nás ale všechny zaujalo, byla poslední věta, kterou cituji doslovně:

„Vybízáte se, abyste veškerým podmínkám vyhověl a stavbu nejpozději do konce listopadu 1921 provedl a o kolaudaci zažádal.“

Tento termín se nám zdá až neuvěřitelný, ale v archívu odboru výstavby MěstNV jsme objevili přepis Okresní správy politické v Boskovicích, vystavený **28. října 1921 pod č. 28942** adresovaný „Velmi pilně!“ „Dnes!“ panu Fr. Neumeisterovi, zástupci „Bio válečných invalidů v Blansku“. Cituji doslovně:

„Komisionelním jednáním, konaným dne 26. října 1921, za účelem Vaší žádosti o komisionelní jednání, za účelem schválení místnosti kinematografického divadla, bylo na místě samém zjištěno, že veškerými pod-

mínkami povolovacího výnosu ze dne 12. července 1921 číslo 19321 bylo vyhověno a stavba postavena byla přesně podle schváleného projektu.

Jelikož vnitřní detailní zařízení není dosud úplně provedeno, ukládá se obci, aby před prvním představením zjistila, že toto podmínkám z policejních důvodů vyhovuje.

Uděluje se Vám proto užívací povolení těchto místností.

Místodržitelství rada, v. r.“

A skutečně!! Přestože to znělo neuvěřitelně, skutečně podle plánu úředně oprávněného mistra zednického Maximiliána Piláta z Brna (pozn. půdorys Bio invalidů přetiskujeme na 3. straně obálky) postavili členové společnosti převážně vlastníma rukama první budovu stálého blanenského biografu, která na materiálu a zařízení stála **394 tis. Kč.**

Bio invalidů mělo v přízemí 74 sedadel na 1. pořadí, 84 sedadel na 2. pořadí a 176 sedadel na 3. pořadí. 20 sedadel bylo v lóžích a 89 sedadel bylo na galeriích.

První představení bylo slavnostně zahájeno **28. října 1921** a hrál se tehdy dánský němý film ATLANTIS, ve kterém režisér Augustus Blom zrekonstruoval podle románu německého spisovatele Gerharda Hauptmanna zkázu parníku Titanic.

Od toho data se v blanenském biu hrálo nejprve 3krát týdně, v neděli vždy po třech představeních a počet promítacích dnů se postupně rozšiřoval až na šest. Jediným volným dnem byl tehdy čtvrtek. Vstupné činilo tenkrát 1, 2, 3 a 4 Kč.

Na první začátky Bio válečných invalidů vzpomíná **Vojtěch Ševčík ml.**

„Můj otec Vojtěch Ševčík (nar. 1899) byl zakládajícím členem společnosti Bio válečných invalidů a do své smrti v roce 1936 byl předsedou představenstva a předsedou Místní skupiny čs. válečných poškozenců. Vyučil se slévačem a pracoval u fy Breitfeld—Daněk a spol. v Mariánské huti. V době před první světovou válkou byl spoluzakladatelem Dělnické tělovýchovné jednoty v Blansku. Po vypuknutí 1. světové války utrpěl hned v prvním roce na ruské frontě zranění levé ruky a tím jako invalida byl vyřazen i ze svého povolání. Absolvoval však obchodní školu a po válce byl činným v družině čs. válečných poškozenců. Psal invalidům, vdovám a sirotkům po padlých žádosti o důchody a podpory a tuto činnost prováděl i pro ostatní obce, kam jsem s ním chodíval pěšky. V roce 1920 byla zřízena Společnost Bio válečných invalidů, kde jednotliví členové sdružovali své podíly, na které si převážně vypůjčili nebo zadlužili své válečné peníze. Nepamatuji se, jak začala stavba kina. Byl jsem tehdy malý chlapec. Jenom mám vzpomínku, když si řetěz lidí na žebříku podával krytinu na střechu. Podle vyprávění mého otce vím, že si členové provedli sami stavbu za těžkých a svízelných podmínek.“

Zdi sálu byly postaveny ze škvárobetonových tvárnic, střecha byla pokryta betonovou křidlicí, vše vlastní výroby. Členské podíly představovaly jen malou část finančních nákladů a celá společnost se hned v začátcích značně zadlužila hypotékou. Aby se vůbec mohlo začít s provozem, museli všichni členové přinést z domu židle, které byly umístěny v lóžích a částečně i na balkonech. Místa v sále měla dlouhé skupinové lavice, lehké latkové konstrukce z tvrdého dřeva. Tyto lavice se sklopnými sedátky vyrobil pro kino blanenský stolař Chmelíček. K vytápění sálu sloužila dvoje válcová kamna, která stála po obou stranách promítacího plátna. Větrání zpočátku nebylo žádné. Promítací přístroj byl jen jeden, takže film byl promítán po částech s malými přestávkami a uprostřed představení s přestávkou hlavní. Provoz kina zprvu vedl můj otec. Pamatuji se, když k nám chodili zástupci filmových půjčoven, kterým se říkalo „agenti“ a nabízeli filmy. Vedoucím provozu byl potom František Novotný a tuto funkci vykonával až do roku 1948. Prvním kinooperátorem byl člen společnosti J. Balák, který brzy následkem invalidity zemřel. Po něm nastoupil Vincenc Prokop. Reklama na první filmy nebyla taková, jakou známe dnes. Tehdy s. Prokop zhotovil lehkou dřevěnou konstrukci na čtyřech kolech, která se zvenku polepila plakáty a s takovouto „reklamní károu“ se jezdilo po Blansku a okolí. Nebo nám klukům dali 5 Kč a my v sobotu odpoledne nosili po blanenském „korzu“, kterým byla dnešní ulice Dukelská, cedule s plakáty na programované filmy. V době promítání němých filmů hrál před promítacím filmem smyčcový asi 5ti členný orchestr (klavír, housle, čelo...), při dramatech a smutných filmech se hrála vážná hudba, při veselohrách hudební skladby z operet. Pamatuji na první muzikanty — paní Vymyslickou, Kopřivu, Jos. Šoupala, Prokopa, Ant. Dryšla, ale i na ty, kteří při filmových produkcích zpívali. Vzpomínám na Jana Koutného, který při promítání sovětského filmu zpíval píseň „Večerní zvon“. Nepamatuji přesně, kdy byl v Blansku zaveden zvukový film. Ale vím, že jeden z prvních filmů byl uváděn německý film „Dvě srdce ve třicetiletém taktu“ a také český zvukový film „C. K. polní maršálek“. Členové společnosti provozu kina prováděli různé práce. Zprvu zdarma, pak za velmi nízké odměny, s nadějí na lepší ekonomické výsledky.“

Tolik vzpomínka Vojtěcha Ševčíka, syna prvního zakladatele Bio invalidů.

Dovedeme si představit, že z vynaložených stavebních a pořizovacích nákladů vyplynulo, že zakladatelé tehdejší společnosti Bio se museli jistě nemálo zadlužit a dluhy jim stále rostly.

Zejména, když v roce 1927 k samotnému sálu ještě podle plánů stavitele Mikuláše Matuly z Blanska přistavili nákladem 281 tis. Kč další provozní místnosti.

Přes svoji zadluženost však v roce 1931, jen pouhý jediný rok po Praze a Brnu, vybavili promítací kabinu zvukovou aparaturou.

Film poprvé promluvil!

Pod velkými reklamními titulky přinášel český tisk zprávy o novém vynálezu zvukové techniky. Současně s ohromným nadšením vyvolal film kritiku. Názory tehdejšího obecnstva se značně lišily. Dějiny světové kinematografie podrobně popisují boj o patentní práva na záznam a reprodukci zvuku ve filmu. Tento konkurenční boj skončil tzv. Pařížskou dohodou z července 1930. Tou byl svět rozdělen do tří oblastí. Československo spolu s ostatními středoevropskými zeměmi spadalo do sféry německé. Proto i promítací přístroje v blanenském Bio invalidů byly německé výrobní značky „Ehreemann“. Na tuto dobu vzpomíná jeden z členů společnosti Bio invalidů **František Petlach** z Blanska-Horní Lhoty:

„V roce 1931, tedy brzy poté, co v ČSR vůbec, začal se i v Blansku hrát zvukový film.

Zvuk však byl nahrán na gramofonové desce a promítač musel dávat pozor, aby zvuk a obraz přesně navazoval. Promítací přístroj ze začátku byl na ruční klíku a později byl nahrazen pohonem na el. motorek s řemínkem. Pracovníci si dělali sami ručně diapozitivy „VÍTÁME VÁS“. Později byly na diapozitivech i reklamy, které společností přinášely finanční prostředky. Filmy tenkrát nabízely soukromé filmové společnosti. Výběr filmů na tu dobu byl celkem dobrý, ovšem z nabídek se musel vzít i film špatný. /by k'no mělo výtěžek, byl součástí provozu i bufet, ve kterém prodávala s. Pavlů. Během dne byl prodej určen pro návštěvníky, kteří nakupovali z dnešní Hybešovy ulice, ale během představení se prodávalo přímo ve vestibulu kina.

V roce 1927 byla provedena rozsáhlá rekonstrukce, při které byly v kině vybudovány dva samostatné byty. V jednom bydlel vedoucí provozu František Novotný a po něm rodina Zavadilova, ve druhém bydlel promítač Vincenc Prokop se svojí rodinou. Až do okupace se hrávalo v kině denně. Byla to nejhorší doba, protože v kině prováděli kontrolu místní Němci. Přicházeli sem totiž partyzáni, aby se ohřáli nebo se vzájemně setkávali a předávali si zprávy. Pak přišel slavný rok 1945. Československý státní film byl znárodněn a od roku 1948 jsme přešli pod správu města.“

Jak vyplývá z těchto vzpomínek i zápisu v městské kronice, nesloužila budova městského kina pouze k provozování kinematografu. Zejména po rekonstrukci v roce 1927 bylo kino důstojným stánkem kulturního, společenského a vzdělávacího života města.

Když jsme listovali archívními dokumenty, našli jsme hlášení Okresního úřadu v Boskovicích prezídiu Nejvyššího soudu v Brně, ve kterém je přesně popsána relace o průběhu přednášky dr. Bohumíra Šmerala, přednesené 24. března 1935 na schůzi Svazu přátel SSSR, konaném v Bio

invalidů v Blansku za účasti úředně uváděných 400 osob. Z tohoto hlášení citujeme:

„Předseda Miroslav Toufar zahájil přednášku, uvítal řečníka a zdůraznil ve svém zahajovacím proslovu velký význam Sovětského svazu v nynější době. Velká účast nasvědčuje tomu, že i v obecnstvu je velký zájem o Sovětský svaz a jeho mírovou politiku. Po tomto výkladu se ujal slova řečník Bohumír Šmeral:

...řečník uvádí, že za nejvážnější nebezpečí evropského míru považuje SSSR hitlerovské Německo, v němž vidí poslední semknutí všech imperialistických mocností, které se mohou udržovati jen terorem proti socialistům...

V závěrečné větě policejní relace je uváděno, že klid a pořádek nebyl narušen a řečníka nebylo nutno napomenout.

V Boskovicích 25. března 1935.

Četl okresní hejtman
podpis nečitelný“

(Citace vyjmuty z hlášení STA Brno, B40, I, 124002/35.)

Přes všechna varcovná slova, která upozorňovala na fašistické nebezpečí, přišel potupný mnichovský diktát a vypukla 2. světová válka. Nástup nacismu u nás rozervál vztahy a svazky mezi českým a slovenským filmem.

Za druhé světové války byl veden úporný zápas českého filmu za národní vědomí. Nacisté v průběhu okupace postupně omezili českou filmovou tvorbu na minimum. Omezili, ale nepokořili.

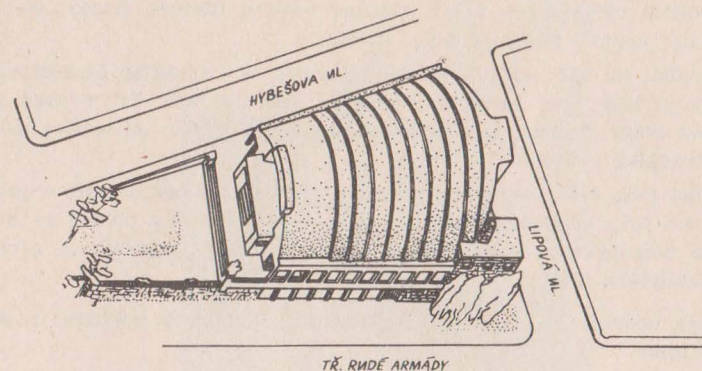
Po šesti letech nacistické okupace přišel slavný 9. květen 1945, kdy první voják 232. sumsko-kijevské střelecké divize 51. sboru 2. ukrajinského frontu vstoupil na území našeho města. Stejně jako na radnici a blanenských školách, tak i na tehdejší budově Bia invalidů zavláhl československý prapor na počest krví vykoupené svobody.

Tyto skutečnosti jsou blanenské veřejnosti známy. Málo známá je však koncepce přestavby kina, připravovaná na poválečná léta.

Po vítězné bitvě u Stalingradu, která znamenala rozhodný obrat se vývoji 2. světové války, představenstvo blanenského Bia invalidů dalo prozíravě vypracovat ideový návrh na přestavbu kina. Práci zadalo akad. architektu ing. Bohuslavu Fuchsovi z Brna, pozdějšímu národnímu umělci.

Tento v listopadu 1943 předložil návrh projektu, který předpokládal odstranění dosavadní budovy a na jejím místě plánoval postavení nového biografu se 771 sedadly v přízemí a 305 sedadly na galeriích.

Velkorysý projekt řešil rozlehlé vstupní, šatnové a odpočinkové prostory, dva samostatně přístupné služební byty a sedm pronajmatelných garáží. Současně architekt řešil uspořádání celého parkového prostoru až po dnešní památník Rudoarmejce, kam umístil velké parkoviště aut, přímo přístupné z dnešní tř. Rudé armády.

Návrh zamýšlené rekonstrukce kina, který zpracoval v roce 1943 arch. Bohuslav Fuchsa.

Budova sama měla být provedena v lehké železobetonové konstrukci s izolačním náplňovým zdívkem, s vnitřky akusticky vyloženými, se vzdušným topením, kombinovaným s ventilací.

Na tehdejší záměr arch. Fuchsy uvádíme vzpomínku Františka Novotného, tehdejšího vedoucího provozu Bia invalidů:

„K uskutečnění krásného projektu, který mohl znamenat výrazné obohacení městské architektury, však nedošlo. Po roce 1945 se městská výstavba ubírala jinými směry a později byl projekt překonán novými technickými požadavky, takže při poslední přestavbě nemohl být použit. Věčná škoda.“

Od osvobození města Sovětskou armádou po současnost

Čeští filmoví pracovníci již v ilegalitě připravovali znárodnění našeho filmu. Usnadnili tím vydání prvního znárodnovacího dekretu ze dne 2. srpna 1945.

Po Sovětském Rusku, kde byla v roce 1919 kinematografie znárodněna, bylo lidově-demokratické Československo druhým státem na světě, kde v duchu zásad Košického vládního programu bylo přijato tak zásadní rozhodnutí.

Znárodnění bylo činem, který všechna odvětví filmové tvorby, výroby a distribuce postavil na zcela novou základnu.

V průběhu let 1945—1948 byl sehrán zápas za charakter československého filmu, který byl ukončen Vítězným únorem 1948. To je také začátek nové etapy činnosti blanenského kina, které přešlo do správy městského národního výboru.

Stávající kino svým provozem nevyhovovalo novým podmínkám a proto v 50. letech byly připraveny plány a v roce 1957 došlo v pořadí ke třetí přestavbě blanenského kina. Jednalo se o převedení provozu na promítání širokoúhlého filmu.

Na toto období vzpomíná **Emílie Wolfová**, dlouholetá pokladní v blanenském kině:

„Nastoupila jsem do kina v roce 1956. Vedoucím kina byl tehdy František Novotný, který byl jedním ze zakladatelů Bia invalidů. Počet míst v kině byl tehdy 527. Bylo to 21 řad, dále bylo v kině 6 lóží a sedadla na balkoně. Promítačem byl Vincenc Prokop, který současně dělal v kině domovníka, údržbáře a topiče. Teprve v pozdějších letech byli promítači dva a potom až čtyři. V kině se hrávalo denně. Předprodej vstupenek tak, jak ho známe dnes, se neprováděl. Vzpomínám si z těchto let na tehdejší zaměstnance. Uvaděčkou v přizemí byla s. Zavadilová a na balkoně s. Prokopová. V šatně pracoval František Koutný. O úklid se starala s. Pavloňová, která zároveň vozila filmy z kina na nádraží. Předě mnou v pokladně pracoval s. Šindelář, později jsem tam nastoupila já. Vzpomínám si, že větrací zařízení v kině bylo asi nad 17. řadou. Když venku přelo nebo bylo mlhavé počasí, větrák foukal do sálu kapky deště, a proto v této řadě nechtěli diváci sedět. Tehdejší poměry v kině byly daleko těžší, než je známe dnes. Když odešel s. Prokop do důchodu, museli si zaměstnanci střídavě sami topit, a to i promítači. Za topení se počítalo asi 2 hodiny, což na odměně bylo 10,— Kčs. V kině se velice šetřilo, a to jak na elektrické energii, tak se šetřilo i uhlím. Denně se muselo zapisovat, kolik lopat uhlí se spálilo.

V 50. a 60. letech se hrávalo 2x denně, a to v 17.30 a ve 20.00 hodin. Pamatuji, že ve středu se hrávalo v 10.00 hodin představení, určené pro pracovníky odpolední směny. Každých 14 dní dopoledne se hrál „Čas“. Asi tři roky, a to v letech 1958 a 1960, se hrávalo v letním kině na dvoře bývalé sokolovny. Z těch dob pamatuji na jednu historku. Vitr před představením protřhl promítací plátno, a tak jsem vylezla na žebřík, z jedné strany já, z druhé vedoucí kina a propichováním plátna proti sobě jsme si podávali jehlu s nití. Podařilo se nám plátno spravit a teprve potom se mohlo hrát. Vzpomínám také na tehdejší vedoucí kina. Po Františku Novotném nastoupil jako vedoucí kina Vincenc Prokop a po něm Karel Uxa. Od roku 1959 byl vedoucím kina František Okáč, který do Blanska přišel z kina Boskovice. Velmi dobře si pamatuji také na obě adaptace kina. Ta první se prováděla v roce 1957 na širokoúhlý film.

Začátek rekonstrukce kina v roce 1967.

Druhá adaptace na 70 mm film byla prováděna v letech 1967—1968. Autorem přestavby byl ing. arch. Karel Dřevo. V době obou adaptací se hrávala filmová představení na Starém Blansku, v bývalé hudební škole. Stěhování prováděli zaměstnanci sami. Po ukončení druhé adaptace byl zahájen provoz slavnostním představením 8. listopadu, které bylo určeno pro pracovníky, kteří se zúčastnili adaptačních prací. V sobotu 9. listopadu 1968 již byl zahájen normální provoz.

Při přeležitosti zahájení provozu byla zasazena pracovníky před kinem symbolická lípa.

Tolik vzpomínka s. Emílie Wolfové, dnes důchodkyně — služebně nejstarší pracovníce v blanenském kině.

Městská kronika ve svém zápisu z r. 1963 ještě doplňuje, že ... „v témže roce byl dokončen magnetický záznam tzv. plastický zvuk, čímž se město Blansko přiblížilo k nejlepší kinematografické technice v ČSSR.“ Dále městský kronikář uvádí:

„Kino však zápasí s problémem návštěvnosti, která je v Blansku, tak jako v celém státě, neuspokojivá. Z tohoto důvodu nebyl v roce 1963 splněn plán tržeb a pro rok 1964 je snížen o 25 tisíc Kčs.“

Tolik zápis městského kronikáře.

Od roku 1953 začíná pravidelně vysílání Čs. televize a postupně se televizní přístroj zabydluje ve většině našich domácností.

Výsledkem je, že často slyšíme nedůvěřivý hlas:

„...film ztrácí diváka, ... je konec filmu!“

Pokles návštěvnosti v 60. letech je však celosvětovým? Ztrácejí lidé zájem o film? Co dělají lidé, kteří nechodí do kina?

Tak a podobně se ptají filmoví umělci, ale i pracovníci filmové distribuce. A lidé vidí prázdná křesla v kinech a také se začínají ptát:

„Co dělat?“

Tuto otázku si položili členové tehdejší rady městského národního výboru a výsledkem byla v pořadí již 4. přestavba blanenského biografu.

Na tuto, v pořadí poslední rekonstrukci, vzpomínají **Vlasta Chalupová**, dlouholetá tajemnice MěstNV a **Jan Musil**, předseda školské a kulturní komise v Blansku:

„Psal se rok 1966 a vznikla myšlenka, v té době na první pohled neřešitelná, přebudovat stávající širokoúhlé kino na kino panoramatické — 70 mm.

Protože uplynulo pouze 9 roků od poslední velké přestavby kina, byl velmi podrobně zvažován návrh tehdejšího vedoucího kina Františka Okáče na další modernizaci blanenského kina. Školská a kulturní komise, jejímž členem byl i vedoucí kina, byla vedena snahou poskytnout občanům města nejnovější možnost kulturního využití. Proto předložila radě MěstNV, v jejímž čele byl tehdejší předseda MěstNV Josef Kovařík, návrh na velkou přestavbu kina. Na tuto dobu to byl záměr velmi odvážný, protože mnohem větší města než Blansko, v té době 70 mm kino neměla. Členům rady městského národního výboru se tento záměr líbil, bylo však třeba ověřit možnost vlastní realizace a následného provozu. Proto pověřená delegace navštívila 70 mm kino Jadran v Brně, které v té době bylo prvním panoramatickým kinem v Jihomoravském kraji. Zde se seznámila s organizací i provozem a zdálo se být rozhodnuto. Bylo však třeba řešit otázku financování této akce, a proto se počítalo, jakou kapacitu může mít nový sál, jaká může být návštěvnost na jednotlivé druhy filmů a velmi se přemýšlelo, jestli si Blansko vůbec tuhle přestavbu může dovolit. Když se po jednání na Ústřední půjčovně filmů v Praze podařilo docílit dohody o podstatném snížení půjčoveného v prvním roce provozu kina, následně po přestavbě, a také menší snížení ve druhém a třetím roce provozu, bylo o tomto záměru rozhodnuto definitivně. Na druhé straně však začaly starosti, jak co nejrychleji zajistit přestavbu kina, protože všem bylo jasné, že přestavba musí proběhnout ve velmi krátkém termínu, aby občané tak říkajíc nezapomněli chodit do kina, protože náhradní promítání mohlo být organizováno jedině v sále LŠU na Starém Blansku, a to pro převážnou většinu našich občanů bylo „trochu z ruky“. V první řadě bylo třeba zajistit včas projektovou dokumentaci. To se podařilo zabezpečit v Jihlavě, kde ing. arch. Karel Dřevo vypracoval podle našich požadavků potřebnou dokumentaci, jak pro stavební část, tak i pro interiér. Stavební práce byly prováděny v akci „Z“, to znamená brigádnicky, pomocí občanů za odborné spolupráce OSP. Po zabezpečení hrubé stavby přišla ke slovu opět Jihlava, a to družstvo Fotografa, které provedlo veškeré práce na interiéru. Takhle — zjednodušeně řečeno — probíhala přestavba kina. S odstupem času se nám,

kteří jsme stáli u zrodu této akce, zdá tento úkol velice jednoduchý. Ale v praxi to znamenalo stovky brigádnických hodin blanenských občanů, kteří přispěli k tomu, že kino za necelé dva roky bylo uvedeno do provozu.

Je také třeba říci, že průběh byl realizován za obětavé práce a velkého úsilí vedoucího kina F. Okáče, tehdejšího vedoucího plánovacího odboru L. Hudce a vedoucí odboru školství a kultury V. Šebelové. Jím všem, ale také i radě MěstNV, která se na celé akci aktivně podílela, patří zásluha, že rekonstrukce byla splněna v krátké době a blanenské kino mohlo opět uvítat první diváky.“

Slavnostní okamžik zahájení nového provozu se uskutečnil v listopadu 1968 a blanenský kronikář o něm napsal:

„Dne 8. listopadu 1968 se zúčastnili všichni, kteří se o blanenské kino zasloužili a čestní hosté. Helena Kružiková, členka Státního divadla v Brně, přednesla literární práci o veškém herci filmového plátna Ch. Chaplinovi. Historii kina a poděkování všem, kteří se o přestavbu zasloužili, tlumočil předseda MěstNV Josef Kovařík. Potom pionýři předali hostům upomínkové pohárky s emblémem a začalo promítání 70 mm filmu — Černý tulipán. Adaptace si vyžádala asi 4 mil. Kčs. Na pohodlných sedadlech může sledovat film 420 diváků. Rozměry panoramatického plátna jsou 15,20 m a 6,80 metru.

Promítá se na moderních přístrojích UM 35/70, zvuk je plastický, snímaný optickou a magnetickou stopou. Je reprodukován 6 kanály. Speciální kino je moderně vybavená kavárna, s'oužíci výhradně návštěvníkům.“

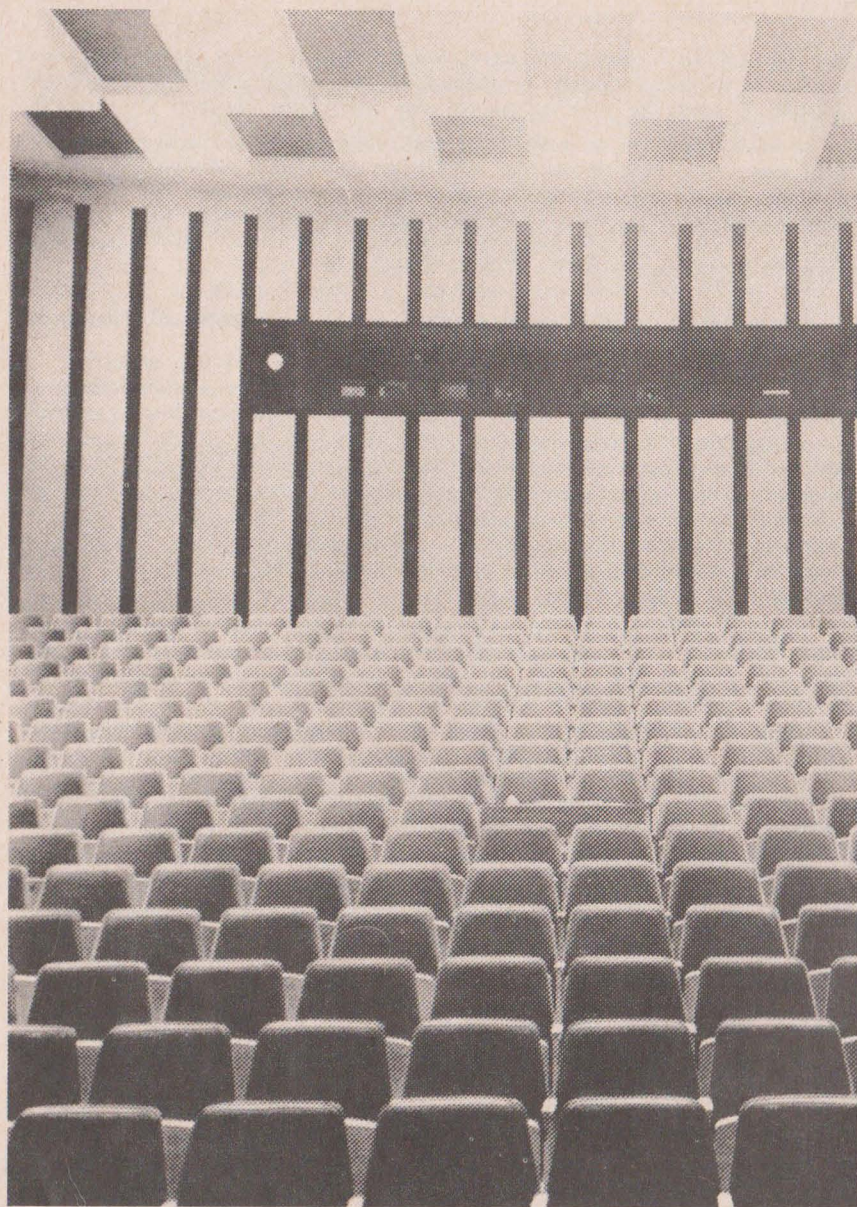
Tolik ze vzpomínek těch, kteří stáli u realizace poslední přestavby blanenského kina a ze zápisu kronikáře města.

V roce 1970 odešel do důchodu tehdejší vedoucí kina František Okáč a na jeho místo nastoupil nový vedoucí Jiří Šustal.

Rada MěstNV (jejímž členem byl rovněž nový vedoucí kina) si byla vědoma, jakou výchovnou a vzdělávací funkci má filmové umění. Proto každoročně ve své schůzi hodnotila činnost kina, ale také plnění ukazatelů, to je počtů filmů, návštěvnosti, plnění plánu tržeb, jak ze vstupného, tak i z provozu bufetu.

Přehled ukazatelů za léta 1970—1985:

Rok	Počet představení	Návštěvnost	Tržby ze vstupného
1970	926	208 780	1 223 233
1975	861	162 821	979 480
1980	939	174 290	912 654
1985	827	149 448	976 602

Moderní řešení interiéru kina po třetí rekonstrukci v roce 1968.

V těchto letech je městské kino skutečně důstojným stánkem filmového umění pro široké blanenské okolí. Téměř každé odpoledne a večer řady parkujících aut se značkami nejen BK, ale také BM, VY, PR a dalších parkují na ul. Hybešově před blanenským kinem.

Vždyť vzpomeňte na první barevné 70 mm filmy „Létající Clipper“, „To je ale bláznivý svět“, „Kleopatra“ a další, které se staly tenkrát „šlágry 70. let“.

Ale vedle této provozní činnosti se v novém kině Blanska každoročně scházeli občané a mládež při významných oslavách politických výročí. V kině jsou konány občanské obřady, pořádané sborem pro občanské záležitosti. Vždyť vy, maminky a tatínkové, kteří se večer trápíte s množinami nad úkoly svých ratolestí, si jistě vzpomínáte, že váš první občanský průkaz vám byl slavnostně předán právě v sále blanenského kina.

Rovněž poslanci městského národního výboru a zástupci občanských výborů se pravidelně scházejí v blanenském kině na plenárních zasedáních. Současně se ale také vytvářejí předpoklady pro rozvoj filmového umění.

V roce 1977 se MěstNV svým socialistickým závazkem přihlásil do soutěže o titul „Vzorné město Jihomoravského kraje“. Jedním z úkolů závazku bylo ustavit radu při městském kině, která bude pomáhat rozvíjet práci s filmovým divákem.

Filmová delegace při přehlídce českého a slovenského filmu v roce 1978.

Ustavující schůze se konala 2. listopadu 1977 a do čela rady byla zvolena Hana Holoušová. Výsledkem dvouleté činnosti rady městského kina byly přehlídky, které si pamatujete pod názvem „Svátky filmu — Blansko“, konané v letech 1978 a 1979. Těchto přehlídek se také zúčastnily filmové delegace. [Jejich účast připomínám na fotografických dokumentech.]

Přichází rok 1980, který v mnoha směrech je významným pro film v našem městě.

Na žádost rady MěstNV byla Ústředním filmovým štábem v Praze přidělena pro Blansko zimní část Filmového festivalu pracujících. Organizační zvládnutí této nejmasovější přehlídky filmového umění si vyžádalo organizační přeměnu rady na filmový štáb, který pracuje dodnes. Dne 13. prosince 1979 byla na ustavující schůzi doplněna rada o nové aktivisty a do čela vytvořeného festivalového štábu byl zvolen Jaromír Linkenseder.

Zajištění festivalu znamená desítky hodin dobrovolné práce členů festivalového štábu. Jak výzdoba města, tak jednání v podnicích a závodech o převzetí patronace, úprava interiéru i celková propagace byla zvládnuta „na jedničku“ a tak přišel 23. leden, kdy filmová znělka uvedla první film I. ročníku FFP — zima 1980.

Tímto premiérovým filmem, který se stal úvodem do nové kulturní tradice města, byl klasický barevný sovětský film „Svatba pro dědečka“.

Ale rok 1980 znamenal také zrod **Filmového klubu v Blansku**. Tehdy přišla desítka nadšenců s myšlenkou, aby při Kulturním středisku města Blanska byl založen filmový klub. Co to vlastně znamená, být členem filmového klubu?

V žádném případě nikoliv pouze možnost vidět jiné filmy, než jsou určeny pro běžného diváka. Vždyť členem klubu se může stát každý! Především to znamená chodit do kina pravidelně, na díla, která promlouvají k divákům trochu složitějším jazykem, chodit do kina za poznáním klasických děl světové kinematografie, a to především kinematografie socialistických zemí a filmů pokrokových tvůrců z celého světa. Tuto základní myšlenku si dal výbor filmového klubu do vínku a k ní se také každoročně přihlašuje přes 500 členů.

Beseda filmových herců s diváky při přehlídce filmů k 80. výročí čs. kinematografie.

Dvakrát ročně jsou všichni členové FK informováni o plánech i vlastní činnosti prostřednictvím zpravodaje filmového klubu. Filmový klub nedílně patří do historie blanenského biografu, protože těžiště jejich práce se koná v sále blanenského kina.

Pokud chce vzpomínat na klubovou práci s filmovým divákem, pak jistě nelze opomenout dlouholetou činnost **Klubu přátel sovětského filmu**. V Blansku byl založen jako součást MěV SČSP již v roce 1973 a jeho prvním předsedou byl Alois Zuska.

Každoročně při uzavírání socialistických závazků v rodinách je blanenským občanům nabídnuta přihláška ke vstupu do Klubu přátel sovětského filmu. Ale nejen touto formou. Zájemci si mohou kdykoliv zakoupit vstupenku v městském kině, která je opravňuje k účasti na nejméně 10 sovětských filmech. Proto také výbor klubu organizuje každoročně v Měsíci československo-sovětského přátelství přehlídku úspěšných sovětských filmů, ale i novinek ze sovětské filmové produkce.

Zasloužilé umělkyni Karolíně Slunečkové chutnaly v Blansku festivalové koláče.

Na úspěšnou práci s filmovým divákem v 70. a 80. letech vzpomíná vedoucí kina **Jiří Šustal**:

„Naše blanenské kino má letos 65 let. Měřeno statisticky — znamená to jeden lidský život. V roce 1970 jsem byl postaven do čela kolektivu pracovníků blanenského kina. Pro mě osobně to byl významný okamžik,

protože blanenské kino bylo teprve dva roky po přestavbě, která znamenala stovky bezplatných brigádnických hodin blanenských občanů a my najednou měli možnost promítat všechny formáty filmu. Snad právě proto, že celý náš kolektiv si váží lidské práce, chtěli jsme jako dědicové minulosti zachovat pro budoucnost tento kulturní stánek občanů města. Vytvořit pro filmového návštěvníka ty neoptimálnější podmínky. Když se dnes ohlédnu za těmi uplynulými léty, byl to úkol náročný. Proto je třeba vyslovit poděkování všem pracovníkům kina za to, že dokáží obětovat soboty a neděle, že dokáží mít radost z této náročné práce, konané ve prospěch společnosti.

Večer, když se uzavře opona před bílým plátnem, utichne hukot pro mítacích strojů, odejde poslední divák, procházím se tímto kouzelným pro středím, které každého dne připravuje malým i velkým radost i napětí, někdy i slzu, ale v každém případě pěkný požitek z filmového umění.

Kladu si otázku, jak se nám podařilo získat si filmového diváka a udržet krok s technickým rozvojem kinematografie. Snad se nám naše poslání daří plnit. Proto si velice ceníme slov uznání, které jste mnozí z vás, filmových diváků, sdělili v dopisech nebo vyslovili při návštěvě našeho kina. Věřím, že budete rádi chodit mezi nás, a tak jako my, si budete vážit hezkého prostředí, které spolu s námi již před 65. léty postupně vytvářely desítky lidských rukou."

Zasloužilá umělkyně Marie Rosůlková a herec Oldřich Velen při návštěvě blanenského kina.

Co říci závěrem?

Píše se rok 1986 a v blanenském kině skončil 7. filmový festival.

Původní představy zakladatelů této novodobé socialistické kulturní tradice dostaly pevnou a ucelenou podobu.

Skončil FFP — zima '86, který počtem promítacího času, ale i počtem diváků překonal všechny dosavadní rekordy. Ale proč hovořit o rekordech. Smyslem práce těch, kteří se starají o to, že dnes a zítra znovu září stříbrné plátno, je přiblížit alespoň na jeden den filmové umění desítkám, stovkám, ba tisícům diváků.

Vždyť film JE UMĚNÍ! Hra herců, dekorace, rozmanitost kostýmů, kvalitní fotografie, dialogy, harmonie hudby, dokonalost techniky, pravdivost a poezie režie mohou vytvořit film, který se vyrovná největším dílům zrozeným lidským géniem.

Nechtěl jsem napsat dějiny filmu. Ale ve vzpomínkách očitých svědků a z kronikářských zápisů přiblížit dobu prvních průkopníků a vzpomenout na desítky bezejmenných, kteří šli před námi i na ty, kteří se v současnosti starají o radost a spokojenost filmového diváka.

Vzpomeňte na ně i vy, až usednete do křesla našeho blanenského biografu a rozzáří se stříbrné plátno stejně přitažlivě, jako tenkrát před 65 léty.

Josef Hemzal

Autor touto cestou děkuje všem, kteří svojí vzpomínkou přispěli ke zpracování historie blanenského biografu. Dále pak členům filmového štábu Antonínu Jelínkovi a Haně Holoušové. Také těm pracovníkům odboru školství a kultury a odboru výstavby MěstNV, kteří mu byli nápomocní při studiu archívních materiálů a bez kterých by tento mimořádný Zpravodaj města Blanska nemohl vzniknout.

První strana: Zahájení Filmového festivalu pracujících — zima 1986.
Foto Josef Špičák.

Druhá strana: Zakládající členové společnosti Bio invalidů. Ve spodní řadě čtvrtý zleva je Vojtěch Ševčík, první předseda představenstva společnosti, pátý zleva František Neumeister, jednatel společnosti.

ZPRAVODAJ MĚSTA BLANSKA — mimořádné vydání u příležitosti 65 let stálého biografu v Blansku. Tisk povolen odborem kultury ONV Blansko pod č. o 370100686. Vydává Kulturní středisko města Blanska. Vytiskl n. p. Tisk, knižní výroba Brno, provoz 57 Blansko. Náklad 10 000 kusů, účelový tisk. Zář 1986.

